

1990'lı yılların başlarında SSCB ve DAC dahil çok sayıda sosyalist ülkenin varlığı sona erdikten sonra zor günler başladı. Bu zor günlerde Küba ayakta kalabilirken, Arnavutluk neden kalamadı?

İkisi de küçük ülkedir. Küba'nın nüfusu on, Arnavutluk'un üç milyondur.

Birinci faktör; Arnavutluk Emek Partisi'nden burjuvazinin çıkmasıdır, tıpkı diğer komünist partilerinde olduğu gibi... Arnavutluk'ta rejim bir gecede yıkılmadı, öncesi vardır. Tıpkı Bulgaristan ve Romanya'da olduğu gibi... (İlgili kitaba bakınız, E Kitap olarak yayınlandı).

Küba Komünist Partisi'nden ise burjuvazi çıkmadı, çıkamadı çünkü zaten vardı ve yıllardan beri ABD himayesinde Florida'da bekliyordu. Bunun için **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat** kitabına bakınız, aynı yerde bulabilirsiniz.

İkinci faktör; Küba ABD'nin yanında bir ülke olarak başından beri sert ambargo altındaydı ve bu nedenle dünya çapında ilişkiler kurarak yaşayabileceğinin de farkındaydı. Afrika'da Angola kurtuluş savaşına asker gönderdi. Daha önce de Che Kongo'ya gitmişti. Özellikle Latin Amerika ülkeleri ve halklarıyla iyi ilişki içinde olmaya gayret etti. Eleştirdi ama bu farklı bir şeydir.

Arnavutluk ise kendini tecrit etti. SSCB, Çin ve neredeyse herkes sosyal emperyalisttir, sapmadır, biz devrimci merkeziz anlayışıyla hareket etti. 1990 sonrasında kimseden destek isteyecek durumu yoktu ve zaten partiden doğan burjuvazinin de böyle bir niyeti yoktu.

Arnavutluk hızla ABD ve Türkiye ile iyi ilişki kuracaktır. 1990'lı yıllardan beri Türkiye'nin bu ülkede askerleri vardır.

Üçüncü faktör; Küba yıllardan beri ABD'ye karşı direnişin önemli isimlerinden birisiydi. Arnavutluk'un böyle bir konumu yoktu. Bu nedenle Küba'ya o dönemde sosyalist olmayanlar bile yardım edecekti. Che de önemli bir faktördü tabii ki...

Dördüncüsü; küçük ülkelere yapılan ekonomik yardım büyük önem taşır çünkü hissedilir etkisi vardır. Biriken küçük yardımlardan bile büyük sonuçlar çıkar. 1990'lı yıllarda Fransız Komünist Partisi her ay Küba'ya bir gemi dolusu yiyecek, tıbbi malzeme gönderiyordu. İspanya'da belediyeler bile Küba'ya destek kampanyası açmıştı. Her ülkede sol partilerle sınırlı olmayan destek kampanyası vardı.

1993'te Küba'ya gittiğimde bir merkez komitesi üyesi bana "Türkiye bize neden kredi verdi?" diye sormuştu. Şaşırılmışım, bilmiyordum. Küba'nın ithalat yapabilmek için dövize ihtiyacı vardı ama ABD ambargosu nedeniyle kimseden kredi alamıyordu. Ürünlerini ihraç da edemiyordu. Bu yıllarda Türkiye Küba'ya kredi vermiş. Büyük miktar olmasa gerek ama Küba için her miktar önemliydi.

"Mutlaka 68'den kalma birisidir," demiş, başka açıklama bulamamıştım.

Küba ABD'ye karşı direnişin simgesi olduğu için mesela Almanya'da bazı liberal parti üyelerinin bile ABD ambargosunu protesto ettiklerini biliyordum.

Son faktör; Arnavutluk'un bulunduğu bölge 1990'lı yıllarda iyi karıştı, Yugoslavya parçalandı. Tarihi boyunca şöyle veya böyle Yugoslavya ile ilişkili olmuş Arnavutluk'un da bundan etkilenmemesi mümkün değildi.

Önceden de belirttiğim gibi Yugoslavya ve Arnavutluk tarihlerini öğreniyorum.

Bilgisizlik hayret verici düzeydedir. Sosyalist hareketteki Sovyetçiler mesela Bulgaristan tarihini pek bilmezler. Mao yanlıları Çin tarihini de bu kadar bilir, Halkın Kurtuluşu da Arnavutluk tarihini bilmiyor sayılabilir.

Bilinen tarih devrim öncesi ve devrim sonrasındaki ilk yıllarla sınırlıdır. Sonrasında ne olmuştur, bilinmez ve öğrenilmek de istenilmez.

Hiçbir ülkede sosyalizm bir gecede kapitalizme dönüşmedi, bu dönüşümün öncesi vardır.

Yıllardan beri somut örnekler temelinde bunun mekanizmasını açıklamaya çalışıyorum.

Konuyla ilgili ilk kitap **1989 Berlin Duvarı** idi, ikincisi Che ile ilgili kitaptır ve 1991 sonrası Küba tarihini de içerir. Üçüncüsü Bulgaristan ve Romanya ile ilgilidir.

SSCB ile ilgili olarak da makale düzeyinde çok sayıda yazı yazdım.

Kitapların tamamı E Kitap olarak vardır.